

MEDICIN HISTORISK

Medicinhistoriska
ögonblicksbilder,
i form av en kort text
till en bra bild,
välkomnas!

»Medicinhistorisk paus«
Läkartidningen
Box 5603
114 86 Stockholm

Täta tidsdokument av Gustav på Säter

Teckningen på motstående sida är ett arbete utfört av en manlig patient på Sätters sjukhus. Vi kan kalla honom Gustav. Han togs in på hospitalet 1912, samma år som sjukhuset öppnades. Fattigvården i hans hemsocken var angelägen om intagning. En sköterska vårdade Gustav i hemmet och kostnaden var betungande för socknen.

Gustav dog på sjukhuset i mitten av 1950-talet. Han efterlämnar ett stort antal brev och teckningar, ofta utförda i dagboksform. Teckningarna är gjorda på det material han kom över på sjukhuset. Brevpapper, kartongskivor, almanacksbaksidor – allt som var användbart tecknade och skrev han på.

Han skrev många brev, omfattande ibland ett femtiotal sidor i folioformat. Breven är ofta ställda till myndighetspersoner, såsom läkare, präster och Kungliga Medicinalstyrelsen. Innehållet är ofta förklarande, berättande, ibland också anklagande. Något brev utmynnar i ett vädjande »släpp ut mig härifrån!».

I tavlorna och breven är tidsbegreppen relativa. Ibland ser man att Gustav daterat om, ritat över och ändrat årtalen. Därför är det svårt att veta exakt när en bild är gjord och avslutad.

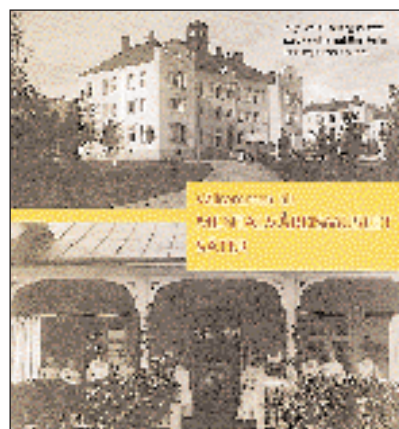
År 1920 nämns hans »plågoande» för första gången vid namn, »Lupp-Britta Aset». Lupp-Britta avbildas som en stor bred sköterska, med armbindel på vänster arm och en gigantisk käft, där en naken mansfigur vilar mellan hennes tänder. I hennes sköte är den »elektriska pinoapparaten» placerad. Ur den apparaten utgår de »pinningar» som Gustav i drygt 30 år känner sig utsatt för. Gustav upplever många sorters pinningar, »öronpinningar, krumelurpinningar och kråkpiningar».

I teckningarna träder ett tidigt 1900-tals-Sverige fram. Gustav berättar om arbetarrörelsens framväxt. Hinke Bergegren och Kata Dalström besökte bruksorterna i Dalarna, första världskrigets fasor tecknar Gustav ner. Han läser tidningar och är väl insatt i världsutvecklingen. Men Lupp-Britta finns med i alla år. Finns hon inte med på teckningarnas framsida,

finns hon på baksidan. Gustav utnyttjar hela papperets yta, både fram- och baksida, och lämnar inga tomrum. Kanske upplevs den vita ytan som skrämmande, »horror vacui».

Förmedlar psykiatrihistoria

Mentalvårdsmuseet (Box 350, 783 27 Säter. Tel 0225-565 09) förmedlar kunskap om 1900-talets psykiatrihistoria. Genom bevarade före-

mål, fotografier och patientarbeten speglas förändringar på Sätters sjukhus under 1900-talet fram till våra dagars psykiatriska vård. Samlingen av patientarbeten består av teckningar, målningar, broderier och träarbeten.

Museet är öppet året om, alla visningar är guidade. Visning sker efter överenskommelse. Under sommaren visas dock museet vissa tider utan förbokning. Huvudman är Landstinget Dalarnas kultur- och utbildningsnämnd.

Marie Lennestig

museiföreståndare,
Mentalvårdsmuseet, Säter

»Lupp-Britta» (motstående sida), sköterskan med en naken mansfigur i den gigantiska käften, finns ofta med på Gustavs teckningar. De finns samlade vid Mentalvårdsmuseet i Säter.

